

Landbruksdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO

2003	00943	52
Mottak	1. 10. 03	LP/50
Saksnr	ARN	546.0
notat		

Vår saksbehandler
Per Aas
Tlf. 22 05 45 41

Vår dato
2003-10-15
Deres dato
2003-09-02

Vår referanse 2002/00578/041
Arkiv: -B21
Deres referanse 03/943-LP-HGu

Høring - endringer i markedsordningen for melk

Det vises til brev fra Landbruksdepartementet av 02.09.03.

Norges Bondelag har behandlet saken i styremøte 09.10.03.

Høringsdokumentet inneholder både forslag til hovedprinsipper og til detaljregler for revisjon av markedsordningen for melk.

Hovedprinsipper

Hovedelementet i revisjonen består i at dagens ordning med administrativt beregnede råvareverdier og overføringspris avløses av et markedsorientert system, etter mønster av det en har for andre jordbruksprodukter. Det fastsettes én felles målpris i jordbruksavtalen, mens tilskott og avgifter fastsettes slik at jordbruksavtalens målpris skal kunne realiseres. *Norges Bondelag støtter disse hovedprinsippene, slik det framgår av referat fra møte 26.08.03 mellom avtalepartene i jordbruket.*

Tiltak for økt konkurranse i meieriindustrien

Stortinget har gått inn for å stimulere til økt konkurranse i melkemarkedet. Norges Bondelag legger Stortingets forutsetninger til grunn for sitt syn for hvordan en ny markedsordning bør utformes.

De viktigste virkemidler for å sikre likeverdig konkurranse i meieriindustrien, er at alle aktører har lik tilgang på melk som råvare til samme pris.

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: PB 9354 Grønland, 0135 Oslo	Besøksadresse: Schweigaardsgt. 34c Oslo	Telefon: 22 05 45 00	Telefaks: 22 17 36 68	E-postadresse: bondelaget@bondelaget.no	Internett: www.bondelaget.no
Norges Bondelag Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 939678670 Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto: 8101.05.12891 Bankkonto: 8101.05.91392			

Vår dato
2003-10-15

Vår referanse
2002/00578/041

Tine Råvare

For å sikre like råvarepriser til alle aktører i meierindustrien, og for best mulig å kunne kontrollere dette, er avtalepartene enige om at råvareomsetningen legges til en egen enhet i Tine (Tine Råvare) med et klart administrativt og regnskapsmessig skille i forhold til Tine's øvrige virksomhet. Dette forholdet reguleres i en egen avtale mellom Tine og Statens Landbruksforvaltning. Avtalen skal være en integrert del av jordbruksavtalens bestemmelser på melkesektoren.

Norges Bondelag har ingen vesentlige merknader til bestemmelsene for Tine Råvare.

Utvidelse av forsyningsplikten

Landbruksdepartementet foreslår en betydelig utvidelse av markedsregulators forsyningsplikt. Dette gjelder både for melk til produksjon av flytende og av faste produkter. For produksjon av faste produkter foreslås en uavkortet forsyningsplikt. For produksjon av flytende produkter foreslås full forsyningsplikt inntil 15 mill liter pr anlegg, mens forsyninger utover dette nivå forutsetter at minst 1/3 av melka kommer fra egne leverandører. *Norges Bondelag mener at departementet går vel langt i utvidelsen av forsyningsplikten til konsummelkanlegg, og anser det som et ufravikelig krav at konsummelkmeierier av "ordinær" størrelse må basere seg på forsyning fra egne leverandører.*

I Landbruksdepartements dokument begrunnes den utvidede forsyningsplikten for flytende produkter med at uavhengige meieriselskaper skal gis et rimelig etableringsgrunnlag. Norges Bondelag forstår denne argumentasjonen, men finner ikke noen begrunnelse for hvorfor departementet knytter de konkrete forsyningspliktbestemmelsene til "anlegg" og ikke til "selskap". Etter vår mening finnes det ingen argumenter for at et uavhengig meieriselskap med flere anlegg skal være sikret mer melk fra markedsregulator enn et like stort uavhengig selskap med bare ett anlegg. *Norges Bondelag foreslår derfor at forsyningsplikten for produksjon av flytende produkter, skal gjelde pr selskap og ikke pr anlegg.*

Landbruksdepartementet presiserer at gjeldene bestemmelser om prioritet etter økonomisk verdi skal gjelde som fordelingsprinsipp for tilgjengelig kvantum melk. *Norges Bondelag er enig i dette prinsippet, men mener at det er nødvendig med en bedre forskriftsmessig klargjøring enn det som foreslås av departementet.* Denne klargjøringen bør enten ligge i forskrift om prisutjevningsordningen for melk, eller i forskrift om markedsregulators forsyningsplikt.

Ulike forsyningsregler mellom flytende og faste produkter, kan åpne for omgåelse av regelverket for aktører som produserer både faste og flytende produkter. *Norges Bondelag forutsetter at Omsetningsrådet umiddelbart fastsetter regler og rutiner for håndtering av slike spørsmål.*

Tine er av Konkurransetilsynet pålagt å selge ett meieranlegg på Østlandet. For dette anlegget foreslår Landbruksdepartementet at markedsregulator skal ha forsyningsplikt opp

Vår dato
2003-10-15

Vår referanse
2002/00578/041

---

til 30 mill liter. Departementet har ingen begrunnelse for at det i dette tilfelle skal være et avvik fra de generelle forsyningspliktbestemmelsene. Norges Bondelag kan heller ikke, for egen del, finne noen begrunnelse for denne særbestemmelsen. Det synes tvert i mot umulig å finne argumenter som tilsier at forsyningsplikten skal være mindre omfattende for et uavhengig meieriselskap som "starter fra grunnen", enn for et uavhengig selskap som overtar "et anlegg i drift" fra Tine. Norges Bondelag er for øvrig i tvil om hvorvidt denne forskjellsbehandlingen mellom uavhengige aktører i konsummelkmarkedet er i tråd med konkurranselovgivningen. *Norges Bondelag mener på dette grunnlag at de generelle forsyningspliktregler bør gjelde også for det meierianlegg som Tine er pålagt å selge på Østlandet.*

De vurderinger som Norges Bondelag har gjort av forsyningspliktbestemmelsene, er basert på at alle aktører gis noenlunde likeartede økonomiske konkurransevilkår.

Justering for kapitalkostnader ved fastsetting av ny målpris

Landbruksdepartementet foreslår at ny målpris skal korrigeres for differansen mellom påregnelige kapitalkostnader fastlagt etter ECON's prinsipper, og faktisk kapitalkostnad lagt til grunn i nåværende ordning. Det foreslås videre at en skal benytte gjennomsnittelig rentenivå for de siste 12 måneder.

Som det framgår av brev til Landbruksdepartementet 26.09.02, støtter Norges Bondelag prinsippet om egenkapitalgodtgjørelse i meieriindustrien. Det forutsettes imidlertid i det samme brevet at en ved omleggingen av ordningen skal bygge på at prissettingen i markedet tar høyde for avkastning av egenkapitalen. Dette er også i tråd med protokollen fra jordbruksoppgjøret i 2002. *Norges Bondelag kan på dette grunnlag ikke støtte prinsippet om at målprisen skal justeres ned som følge av et økt kapitalavkastingsbehov hos uavhengige meieriselskap.*

Departementet sier i høringsdokumentet at en skal legge "påregnelige kapitalkostnader i melkeforedlingen for et uavhengig meieriselskap" til grunn for beregningene. Samtidig benyttes Tines aktiva – både materiell og immateriell – som grunnlag for kapitalfastsettingen. Den materielle kapitalen korrigeres riktignok noe, mens den immaterielle overføres ukorrigert. Fastsetting av immateriell kapital i et samvirkeforetak er i seg sjøl både faglig vanskelig og prinsipielt diskutabelt. Enda mer diskutabel blir beregningen når det er verdien av Tine's immaterielle kapital som legges til grunn for å fastsette "påregnelige kapitalkostnader for uavhengige meieriselskap"

ECON har i Rapport 2003-053 Rev., drøftet fire ulike metoder for verdsetting av immateriell kapital i Tine. De ulike metodene kommer ut med høgst forskjellige resultater, fra null til 1588 mill kr. ECON konkluderer med at alle verdsettingsmetodene både har styrker og svakheter, men konkluderer – uten overbevisende argumentasjon – med at den metoden som gir det høyeste resultatet, er riktig. *Dette er etter Norges Bondelags syn et gjennomgående trekk ved ECON's analyse. Ved valg av forutsetninger velges temmelig systematisk de alternativer som gir den høyeste forventede kapitalkostnad for uavhengige aktører.*

Vår dato
2003-10-15

Vår referanse
2002/00578/041

Norges Bondelag konstaterer at det er svært ulike syn i økonomiske fagmiljøer om hvordan immateriell kapital skal behandles. Det er i denne sammenheng grunn til å henvise til at ECON for egen del har endret syn ved flere anledninger. *Norges Bondelag mener derfor at en ved vurdering av immateriell kapital ikke bør velge én faglig metode, men at en i stedet bør legge til grunn "et gjennomsnitt" av ulike faglige angrepsvinkler.*

ECON har ved vurdering av avkastingskravet til kapitalen, lagt seg på et midlere risikonivå for uavhengige aktører i meieriindustrien. Dette kan isolert sett synes rimelig. En slik vurdering må imidlertid settes opp mot de øvrige elementer i departementets forslag til revidert markedsordning. Her legger departementet konsekvent opp til å redusere risikoen for uavhengige aktører, blant annet gjennom forsyningspliktbestemmelser, rett til deltagelse i Landbrukets Ferskvaredistribusjon, og gjennom økonomiske særordninger. Erfaringer fra det siste ti-året har også vist at myndighetene ved en rekke anledninger har satt inn tiltak for å sikre eksistensen av uavhengige aktører i meieriindustrien. På denne måten har risikoen i praksis blitt redusert til et minimum. *Norges Bondelag forutsetter at avkastningskravet i ECON's beregninger blir sett i sammenheng med den reelle risiko som bygges inn i den reviderte markedsordningen.*

Tilskudd til meieriselskaper utenfor meierisamvirke

Landbruksdepartementet foreslår to ulike tilskuddsordninger som avløsning for "småmeieritillegget" og tilskuddsordningen over Jordbruksavtalen til Q-meieriene. Det foreslås å gi et tilskudd over prisutjevningen til å sikre dobbel kapitalavkastning hos uavhengige aktører for melk fra egne leverandører. Det foreslås videre å gi et særskilt distribusjonstilskudd til Q-meieriene.

I sitt brev til Landbruksdepartementet av 29.09.02, sier Norges Bondelag:

"For å oppfylle Stortingets mål om en bredere konkurranse i melkemarkedet, er det trolig nødvendig å støtte nye konsummelkmeierier i en oppstartingsfase. Norges Bondelag aksepterer derfor en særskilt støtteordning til uavhengige mindre konsummelkmeierier. Tilskuddet bør være tidsavgrenset"

og videre:

".....utover støtteordningen til mindre konsummelkmeierier, ikke bør være særtiltak overfor uavhengige aktører i meieriindustrien. Det bør vær konkurranse mellom aktørene på like vilkår"

Norges Bondelag står fast ved sitt prinsipielle standpunkt slik det framkommer i brev til Landbruksdepartementet 26.09.02.

En tillater seg likevel å gi noen kommentarer til departementets vurderinger og forslag.

Ved beregning av nivået for den doble kapitalavkastning legges Tine's totale aktiva til grunn. Denne omfatter både materiell og immateriell kapital knyttet til sjølve industrivirksomheten, samt aktiva knyttet til reguleringsvirksomhet, til ikke-melkebasert virksomhet og også aktiva i Tine Råvare. Det er opplagt at Tine's satsing på ikke-melkebasert virksomhet kommer Tine's melkeleverandører til gode, under forutsetning av at virksom-

Vår dato
2003-10-15

Vår referanse
2002/00578/041

---

heten gir reell avkastning. Men det vil samtidig normalt ligge en risiko knyttet til denne virksomheten utover den risiko som ligger i tradisjonell meierivirksomhet. Denne risikoen tar altså Tine's medlemmer reelt, mens leverandører til uavhengige aktører, i følge departementets forslag, skal ha en garantert avkastning basert på det løpende generelle rentenivå. Dette framstår som en urimelighet.

Departementet foreslår at nivået for den doble kapitalavkastning skal fastsettes av SLF hvert år, basert på prinsippene i ECON's rapport 2003-53, og justert for utvikling i rentenivå. Det må forutsettes av hoveddelen av Tine's kapitalavkastning også i åra framover vil være knyttet til virksomheten i meieriindustrien. Den kapitalavkastning Tine vil kunne utbetale til sine leverandører, vil altså i hovedsak være basert på opptjening i industri og salg, og fordelt på basis av mottatt melk fra leverandører. Gitt at Tine stort sett opprettholder sin andel av produsentmarkedet, mens uavhengige aktører vinner andeler i foredlingen, vil Tine's grunnlag for kapitalavkastning pr liter mottatt melk svekkes. Dette forhold innebærer at også utvikling i forholdet mellom Tines industrivolum og melkemottak fra leverandører, må vektlegges ved fastsetting av nivå for den doble kapitalavkastning.

Landbruksdepartementet foreslår at det skal gis et særskilt tilskott til Q-meieriene AS for å utjevne for de relativt sett høyere distribusjonskostnadene som dette selskapet har i forhold til Tine.

Norges Bondelag vil peke på at det her foreslås i gi et særskilt tilskudd til ett uavhengig meieriselskap som har valgt et bestemt distribusjonsopplegg, mens det ikke forutsettes å gi tilsvarende tilskott til andre uavhengige aktører. *Norges Bondelag vil reise spørsmål ved om en slik modell er i tråd med konkurranselovgevingen.*

Norges Bondelag vil videre peke på at departementets forslag på dette området innebærer en helt uforståelig subsidiering av et selskap med ikke-konkurransedyktig kostnadsstruktur.

Q-meieriene sjøl har valgt å etablere seg i melketette områder, og knyttet til seg større melkeprodusenter som leverandører. Videre har en lagt opp til å kunne utnytte stordriftsfordeler i sjølve produksjonen ved disse anleggene. Denne tilpassingen fører logisk til at en skaffer seg konkurransefordeler i leverandørkontakt, inntransport og produksjon, mens en får tilsvarende ulemper på distribusjonssida. Innenfor en slik tilpassing synes det urimelig å kompensere Q-meierienes ulemper over PU-ordningen, mens en velger å overse eventuelle fordeler. Ved vurdering av departementets forslag på dette området, må en også kunne reise spørsmål om hva som vil være situasjonen for en uavhengig konsummelkaktør som velger en annen tilpassing. En kan for eksempel tenke seg en lokalisering i et befolkningstett område med sikte på kun å betjene større kunder. En slik aktør vil kunne skaffe seg konkurransefordeler i distribusjon, men vil ha tilsvarende ulemper knyttet til inntransport. Det synes like uriktig å kompensere ulemper i inntransporten ved en slik tilpassing, som å kompensere ulemper i Q-meierienes distribusjonsopplegg.

Hovedkonklusjon angående de konkurransepolitiske elementer

For norske melkeprodusenter er det av grunnleggende betydning at det også i framtida kan gjennomføres en effektiv markedsregulering på melkesektoren. For å kunne gjennomføre en effektiv markedsregulering, må Tine opprettholde en betydelig markedsandel. Særlig

Vår dato
2003-10-15

Vår referanse
2002/00578/041

---

gjelder dette førstehåndsutbudet, men det gjelder også i videreførelsen, der størstedelen av de praktiske markedsreguleringstiltakene settes inn.

Norges Bondelag tar Stortingets forutsetninger om å stimulere til økt konkurranse i melke-markedet til etterretning. Dette innebærer i praksis at det vil måtte legges til rette for uavhengige aktører i konsummelkmarkedet. *Norges Bondelag er imidlertid av den oppfatning at de virkemidler som departementet foreslår på dette området, i sum, er så vidtgående at det lett kan føre til Tine's markedsandel svekkes så sterkt at markedsreguleringen blir skadelidende.*

Norges Bondelag vil for øvrig vise til det arbeid som drives i blant annet WTO, med det formål å bygge ned grensevernet for jordbruksprodukter. I en situasjon med risiko for økt internasjonal konkurranse, synes det meningsløst å ha som målsetting å bygge ned Tine's markedsposisjon og markedsstyrke.

Målprissystemet

Representantvare

Departementet foreslår følgende definisjon av representantvaren i målprissystemet for melk:

"Melk som oppfyller kravspesifikasjon for rå melk, jfr forskrift om markedsregulators forsyningsplikt innenfor melkesektoren § 2"

Departementet foreslår altså at definisjonen av representasjonsvaren på melkesektoren skal overlates til departementet å fastsette gjennom forskrift. Dette er et brudd med praksis på alle andre sektorer, der målpris og representantvare fastsettes av avtalepartene i Jordbruksavtalen. *Norges Bondelag kan, på prinsipielt grunnlag, ikke akseptere departementets forslag, og mener at definisjonen av representantvare er et jordbruksavtalespørsmål.*

Når det gjelder departementets konkrete forslag synes dette svært mangelfullt. Det inneholder blant annet en uforståelig blanding av minimums- og gjennomsnittstandarder, og det sier ingen ting om hvordan melk som ikke omfattes av definisjonen, skal håndteres i forhold til målprisbestemmelsene. *Norges Bondelag mener at representantvaren bør gjelde for et "kvalitetsbånd" med minimums- og maksimumsstandarder på linje med det en har på for eksempel kjøttsektoren. Melk med en kvalitet som ligger utenfor dette kvalitetsbåndet, skal ikke omfattes av målprisbestemmelsene.*

Noteringspunkt

Departementet foreslår at noteringspunktet defineres som basismeieri slik dette er definert i innfraktordningen. Ved å velge denne løsningen, vil det bli lagt til rette for å stimulere til mest mulig rasjonell anleggslokalisering og logistikk. Ettersom bare deler av den melk som omsettes, vil bli transportert til basismeieriet, vil imidlertid en slik definisjon lett kunne skape uklarheter og diskusjon blant aktørene i meieriindustrien. *Norges Bondelag vil ut fra en vurdering av fordeler og ulemper ved ulike alternativer, støtte departementets forslag til noteringspunkt. Avtalepartene bør imidlertid kunne revurdere denne løsningen, dersom*

Vår dato
2003-10-15

Vår referanse
2002/00578/041

---

det viser seg å oppstå store stridigheter mellom aktørene om fordeling av melk og av transportkostnader.

Målpris

Landbruksdepartementet foreslår at det ikke skal være målpris på fløte, men at SLF skal "beregne" en standard råvareverdi for produksjonsfløte. Denne råvareverdien skal så benyttes ved fastsetting av tilskudd og avgifter, og legges til grunn ved salg av fløte, knyttet til Tine's mottakspunkt.

En vil minne om at det i den reviderte markedsordningen ikke forutsettes å skulle foreligge fastlagte råvareverdier for "kremfløte" og "fløte til smør". Det er derfor ikke mulig å fastsette en standard råvareverdi for fløte ut fra beregninger. Fløteprisen må derfor fastsettes enten ut fra skjønn eller etter sedvane. *Norges Bondelag mener at denne skjønnsutøvelsen skal ligge hos avtalepartene, og ikke hos SLF. Standard fløteverdi må derfor fastsettes i jordbruksavtalen.*

Teknisk justering av målprisen

Departementet foreslår å legge den nåværende overføringspris til grunn for den tekniske justeringen til ny målpris. *Norges Bondelag støtter denne modellen.*

Departementet sier videre at det må foretas en nedjustering av målprisen for å finansiere blant annet kapitalkostnader og "særtilskudd" til uavhengige aktører. Dette begrunnes med at markedsprisene ikke skal øke som en følge av omleggingen. Departementet legger på den annen side vekt på at det skal foretas en teknisk omlegging ved fastsetting av ny målpris, slik at det tas sikte på et uendret prisnivå for melkeprodusentene. Det presiseres videre at uendret prisnivå for produsentene er i tråd med praksis ved omlegginger av prissystemene i jordbruksavtalen.

Departementet begrunner sjøl forslaget om å justere for kapitalkostnader ved fastsetting av målpris med at det skal være "mulig for uavhengige aktører å få dekket sine påregnelige kapitalkostnader innenfor de markedspriser som gjelder på omleggingstidspunktet". "Særtilskuddene" til uavhengige aktører begrunnes med at midlene skal dekke merkostnader som disse aktører har. Det skal altså i begge tilfelle overføres økte midler til uavhengige meieriselskaper (og til eventuelt til deres melkeleverandører). Dette skal skje uten at markedsprisene øker. Departementet forutsetter altså at produsentprisene skal senkes for å finansiere uavhengige aktører. Samtidig snakker departementet om en teknisk omlegging, i tråd med praksis, og om uendret melkepris for produsentene.

Norges Bondelag stiller seg svært kritisk til departementets framstilling av disse problemstillinger. Som nevnt ovenfor mener Norges Bondelag at målprisen ikke skal justeres ned som følge av økt kapitalavkastingsbehov hos uavhengige meieriselskaper.

Departementet foreslår å fjerne egenandelen i innfrakttillegget samt å avvikle melketett-
hetstillegget, og å korrigere målprisen i henhold til dette. *Norges Bondelag har ingen merknader til disse forslagene.*

Vår dato
2003-10-15

Vår referanse
2002/00578/041

Det foreslås videre å gjennomføre en midlertidig teknisk nedjustering av målprisen for å bygge opp større likviditetsreserve i prisutjevningsordningen. *Norges Bondelag støtter ideen om å øke likviditetsreserven i prisutjevningsordningen, men foreslår at dette gjennomføres på samme måte som ved øvrig likviditetsmangel i ordningen, jfr utkast til målprisbestemmelser avsnitt 4 og 5.*

Departementet foreslår å senke målprisene for å kunne finansiere nettoeffekten av nytt tilskudd til Q-meieriene, dobbelt kapitalavkastning for melk som uavhengige aktører mottar fra egne leverandører, samt fjerning av småmeieritillegget. *Norges Bondelag mener at finansieringen av disse ordningene ikke bør belastes melkeprodusentene, og at de derfor i sin helhet må tas ut i markedet.*

Prisutjevningsordningen

Etterregning

Departementet foreslår at ordningen med etterregning opphører fra 01.01.05. *Norges Bondelag støtter dette forslaget.*

Departementet foreslår en etterregningen for 2004 som i hovedsak skal gjennomføres etter nåværende modell. Dette innebærer at det skal beregnes råvareverdier (justert for tilskudd/-avgifter) for produktgrupper, og at disse råvareverdiene skal sammenliknes med den løpende noteringspris. Ved overgang fra nåværende målpriser (råvareverdier) til ny målpris, foreslår imidlertid departementet at det skal gjøres en rekke korreksjoner.

Departementet foreslår blant annet:

1. Justering for kapitalkostnader (beregnet etter ECON's prinsipper)
2. Økt innfrakttilskudd
3. Avvikle melketetthetstillegg
4. Oppbygging av likviditetsreserve
5. Ekstra distribusjonstillegg til etablerte konsummelkmeierier
6. Kompensasjon for spesiell kapitalgodtgjørelse til uavhengige aktører med egne leverandører
7. Oppheve småmeieritillegget

Justering for kapitalkostnader vil måtte skje som en del av beregningen av råvareverdier. Departementet sier i sitt notat at det ved beregning av Tine's råvareverdier skal "*ses hen til påregnelige kapitalkostnader for meieriselskaper utenom Tine*". En skal altså sette påregnelige kapitalkostnader for andre aktører, inn i beregninger av Tine's oppnådde råvareverdier, endog til fordelt på produktgrupper.

Når det gjelder de øvrige korreksjonsfaktorene som er nevnt ovenfor, vil disse bidra til å skape forskjeller mellom nåværende målprisnivå (beregnet som veid råvareverdi) og framtidig målprisnivå. En sammenlikning mellom noteringspriser for nytt målprisnivå og råvareverdier beregnet ut fra eksisterende målpriser, blir således enten direkte feil, eller det kreves nye korrigeringer før sammenlikning finner sted.

I tillegg skal det i følge utkastet til prisutjevningsforskrift, ikke lenger være krav til Tine om lik råvareverdi for enkeltprodukter innenfor den enkelte produktgruppe. Gjennom-

Vår dato
2003-10-15Vår referanse
2002/00578/041

snittsbetraktninger for grupper gir således begrenset informasjon om sammenhengen mellom produksjonskostnader og priser på enkeltprodukter.

Det har vært store stridigheter rundt etterregning og etterregningsmetoder. En etterregning for 2004 – innenfor en revidert markedsordning - som i hovedsak gjennomføres etter nåværende modell, vil framstå som svært komplisert. Kompleksiteten vil kunne bidra til nye stridigheter, og vil dessuten kunne vanskeliggjøre overgang til en permanent ordning fra 01.01.05. *Norges Bondelag mener derfor at etterregningen for 2004 ikke bør gjennomføres etter det opplegg som departementet har foreslått. En bør i stedet finne fram til en forenklet beregningsmåte, som kan vise om Tine's produksjonskostnader (inklusive tilskudd/avgifter) eventuelt overstiger salgsprisene, for produkter der Tine har konkurranse.*

Utover det som er nevnt ovenfor, har Norges Bondelag ingen vesentlige merknader til departementets forslag til endringer i forskriftene for prisutjevningsordningen for melk.

Markedsregulering

Utover det som er sagt ovenfor om forsyningsplikt, har Norges Bondelag ingen vesentlige merknader til forslaget til endringer i forskrift om markedsregulering.

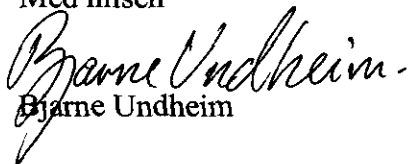
En viser imidlertid til brev til Landbruksdepartementet av 03.04.03, der Norges Bondelag ber om at det i forbindelse med revisjon av markedsordningen også foretas en klarlegging av hvordan en skal kompensere kostnader knyttet til nødvendig "ledig" produksjonskapasitet hos markedsregulator. En slik avklaring foreligger ikke i departementets høringsdokument.

Norges Bondelag vil peke på at markedsregulators reguleringskapasitet er nødvendig både for å drive "tradisjonell" markedsregulering, og for å kunne ivareta forpliktelser knyttet til den utvidede forsyningsplikten og den doble mottakplikten. Det vil framstå som helt urimelig å pålegge Tine som markedsregulator disse forpliktelsene, uten at kostnadene til reguleringskapasiteten bli kompensert. *Norges Bondelag forutsetter derfor at departementet legger til grunn at Tine's kostnader på dette området blir kompensert gjennom bruk av omsetningsavgiftsmidler.*

De enkelte forskrifter samt forslag til jordbruksavtaletekst

Utover det som fragår av de prinsipielle synspunktene ovenfor, har Norges Bondelag ingen vesentlige merknader til departementets forslag.

Med hilsen

Bjarne Undheim

Harald Milli